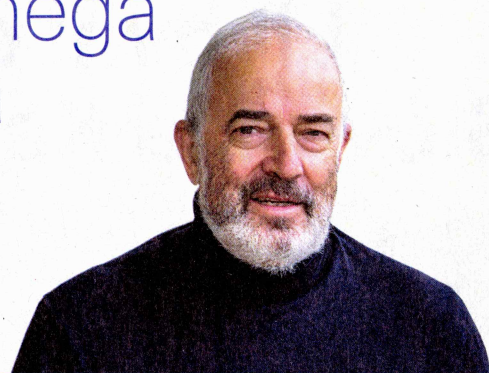

Pol stoletja od edinstvenega Kocbekovega tržaškega intervjuja!

| *Mag. Igor Omerza* |

raziskovalec udbovskih arhivov, pisatelj in publicist

Mineva že pol stoletja od izida Pahor-Rebulove knjige Edvard Kocbek – pričevalec našega časa. Najpomembnejši del te knjige je Kocbekov samointervju, saj si je sam postavljaj vprašanja in njegovi odgovori so nekaj edinstvenega v naši novejši zgodovini. Kot nekomunistični voditelj odpora proti okupatorju je razkrinkal medvojni partijski (stalinistični) teror in povojni množični umor neoboroženih domobrancev.

Pisatelj, pesnik in krščanski socialist Edvard Kocbek je bil najbolj nadzorovan posameznik v komunistični zgodovini Slovenije! Udba oz. takrat še Ozna je obdelavo nad njim uvedla že leta 1944, poimenovala ga je Bohinjski, in potem ga ni spustila izpod tajne lupe vse do njegove smrti. V močno uničeni udbovski dokumentaciji se vendarle najdejo tudi papirji, kako so udbovci spremljali njegovo umiranje in o tem poročali med drugim Milanu Kučanu.

In kako je prišlo do tega edinstvenega intervjuja? Tako, da je Boris Pahor (od Udbe zalezovan kot Jambor) začel januarja 1970 nago-varjati prijatelja Edvarda Kocbeka naj kot slovenski duhovni poglavar spregovori o medvojnih in povojnih zlorabah, terorju in zločinih slovenske komunistične revolucije, saj je bil tudi sam njena žrtev! Kasneje se je tej ideji pridružil še pisatelj Alojz Rebula (od Udbe zalezovan kot Meščan). Končno je Kocbek po petih letih prigovarjanj napisal samointervju, objavljen pa je bil marca 1975 v Trstu. To večletno Kocbekovo cincanje je bilo razumljivo, saj je lahko pričakoval hudo reakcijo totalitarnega režima.

Reakcije vrha režima, Udbe in medijev na pričevalca so bile hude in dolgotrajne. Ne politiki in ne mediji niso našli ene dobre besede za omenjeni tekst, ampak so z lažmi in potvarjanji sramotili Kocbeka. Najbolj sta po Kocbeku medijsko udarjala novinar Ivo Vajgl in pisatelj Jože Javoršek (tudi ovaduh Udbe s kodnim imenom Piette), bolj mil pa je bil politik Milan Kučan.

Če ne bi bilo obrambe demokratičnega zahodnega tiska, predvsem nemškega pisatelja, človekoljuba in nobelovca Heinricha Bölla, bi pričevalec Edvard morda pristal celo v zaporu. Kocbeka se režim očitno ni upal zapreti, sta pa se namesto njega znašla v zaporu sodnik Franc Miklavčič (zalezovan kot Priveseč) in novinar Viktor Blažič (zalezovan kot Blaž), ker sta v tržaškem (Pahorjevem) Zalivu branila pričevanje Edija Kocbeka.

Danes nekateri menijo, da brez Kocbekove pomoči – kot krščanski sociallec in pomemben član OF je namreč privabil mnoge katoličane v od komunistov vodeni odpor proti okupatorju – komunistom ne bi uspelo z njihovo revolucijo. No, res jim je to olajšal, a tudi brez njega bi oni zavladali Jugoslaviji in s tem tudi v Sloveniji.

V tej zvezi je bolj pomembno to, da je komunistom s svojim tržaškim pričevanjem spodrezal krvavi temelj, na katerem je počivala njihova oblast! Zarota molka o povojnem pokolu neoboroženih domobrancev je bila nepovratno razbita! Na temelju tega Kocbekovega pričevanja so se začeli v socialistični Sloveniji procesi, ki

so nas v svoji končni fazi pripeljali do demokratizacije in posledično osamosvojitve. Zato tudi po pol stoletja ostaja »Sinja knjiga«, kot sta jo malce neupravičeno (vleče precej na zeleno!), a lepo poimenovala urednika te »sinjine« Boris Pahor in Alojz Rebula, edinstvena in zgodovinska slovenska listina in bo ta njena veličastnost ostala tudi še naslednjega pol stoletja in še čez, vse dokler bo obstajal Kocbeku, Pahorju in Rebuli, tvorcem sijajne »Sinje knjige«, tako ljub in svobode vreden slovenski narod!

Več o tem, veliko več si lahko, dragi bralci, preberete v moji knjigi »Kocbekovo tržaško pričevanje in Udba« s podnaslovom Pol stoletja od izida edinstvene Sinje knjige. Pravzaprav gre za mojo knjižno počastitev te častitljive obletnice, saj temu zgodovinskemu dogodku naši osrednji mediji, na čelu z nacionalno TV (!?) niso posvetili nobene pozornosti. Žalostno, a resnično! [D]